

Bijlage 5 Ringenmodel toegepast op gemeente Edam-Volendam

In dit hoofdstuk gaan we in op het Ringenmodel van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de huidige culturele voorzieningen en organisaties met hun activiteiten in de gemeente Edam-Volendam. Vervolgens wordt het Ringenmodel op onze gemeente toegepast. Ten slotte wordt de huidige situatie geanalyseerd via een zogeheten SWOT-analyse (sterkte-zwakte en kansen-bedreigingen).

De VNG heeft het Ringenmodel ontwikkeld om gemeenten houvast te kunnen geven bij het formuleren van cultuurbeleid.

Dit model deelt culturele voorzieningen en het bijbehorend cultuurbeleid op in drie ringen:

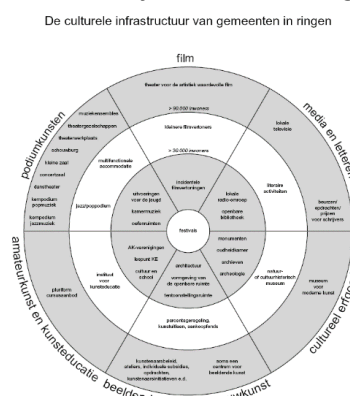
- Kernachtig gemeentelijk cultuurbeleid (bij gemeenten met minder dan 30.000 inwoners);
- Uitgebreid cultuurbeleid (bij gemeenten met een inwonersaantal tussen de 30.000 en 90.000 inwoners);
- Alomvattend kunst- en cultuurbeleid (bij gemeente met meer dan 90.000 inwoners).

Door middel van het Ringenmodel kan een gemeente op basis van het inwoneraantal inschatten over welke culturele infrastructuur zij zou moeten beschikken (zie figuur 1).¹ Hoe groter de gemeente, hoe meer voorzieningen en hoe uitgebreider het beleid en bijbehorend budget.

Daarnaast is het van belang om te kijken naar het voorzieningenniveau van naburige gemeenten. Zo kan de ligging midden in de Randstad, met al zijn voorzieningen waaronder een overweldigend cultureel aanbod, grote investeringen op cultureel gebied overbodig maken, want er zijn genoeg theaters en musea in de omgeving.

Het cultureel basispakket bestaat uit kernvoorzieningen die in elke gemeente aanwezig zijn: (verenigingen voor) amateurkunst in al zijn uitingsvormen, cultuureducatie (o.a. in het kader van cultuur en school), bibliotheek, lokale omroep, inrichting van de openbare ruimte, onder- en bovengronds cultureel erfgoed, archiefwerk en locaties voor podiumkunstvertoning.

Figuur 1. Ringenmodel VNG (de culturele infrastructuur van gemeenten in ringen.)

¹ In de Monitor Actieplan Cultuurbereik 2002 (Erasmus Universiteit Rotterdam, 2003) wordt het begrip culturele infrastructuur kortheidshalve omschreven als "het geheel van makers en bemiddelaars die culturele uitingen voortbrengen, presenteren, openbaar maken, verspreiden, faciliteren en dergelijke, inclusief de accommodaties en media die het publiek in staat stellen kennis te nemen van die uitingen."

Per medio januari 2017 bedraagt het inwonersaantal van de gemeente Edam-Volendam 35.803. De gemeente bestaat uit 10 kernen: Beets, Edam, Hobrede, Kwadijk, Middellie, Oosthuizen, Schardam, Volendam en Warder en De Purmer. De grootste kernen zijn Volendam met circa 22.000 inwoners, Edam met circa 7.380 inwoners en Oosthuizen met circa 3.220 inwoners.

De gemeente zou volgens het model voornamelijk ingedeeld worden bij de culturele infrastructuur die bij kernachtig beleid hoort, met een aantal extra voorzieningen die bij uitgebreid cultuurbeleid horen.

Een belangrijk uitgangspunt van het Ringenmodel is dat het voor een kleine gemeente niet nodig is om zoveel mogelijk culturele voorzieningen te verschaffen. Het is zinvoller om de aandacht en middelen te concentreren op de kern van het gemeentelijke cultuurbeleid en de typische 'eigenheden' van de gemeenschap verder uit te bouwen. Hiervoor zijn weinig regelingen nodig. Een aantal regelingen voor subsidieverstrekking volstaan. Volgens het Ringenmodel is het belangrijk dat er ruimte wordt geboden aan mensen en hun ideeën voor initiatieven vanuit de samenleving. Dit bevordert het gevoel van verbondenheid, verantwoordelijkheid en betrokkenheid.

3.2 Huidige situatie cultuur gemeente Edam-Volendam

De culturele instellingen en organisaties spelen een belangrijke rol in het sociaal culturele leven van de inwoners en bieden een ruim aanbod aan culturele activiteiten en de kans om zelf mee te doen. De huidige situatie op het gebied van cultuur is als volgt:

Festivals en culturele evenementen: Er zijn drie muziek/podiumkunsthfestivals die al langere tijd georganiseerd worden:

Het Singelfestival in Edam bestaat al 34 jaar en vindt jaarlijks plaats in september met een brede culturele muziek en theater programmering voor jong en oud. In mei zijn er het Kaaspop Festival in Edam en het 3e Klaphekfestival in Volendam, beiden gratis toegankelijk voor publiek. Meer recent ontwikkelde festivals zijn het Summer Breek Festival –in juli- in Etersheim bij de bezoekerscentrum De Breek en het Harvest Moon Festival te Beets in september.

Er zijn diverse culturele evenementen zoals de jaarlijkse Pianowandeling te Edam (sinds 2003) in het laatste weekend van mei op diverse monumentale locaties in Edam, de Kunstroute in Volendam, de jaarlijkse Matthaëus Passion in de Grote Kerk van Edam, het jaarlijkse concert van het Volendams Operakoor in de Vincentiuskerk te Volendam, A Walk About Music in Edam, de kunstmarkt Kunstzinnig Edam en de jaarlijkse Open Monumentendag begin september.

Film: Het Filmhuis in Edam *organiseert* elke tweede woensdag van de maand een filmavond in de kosterij naast de Grote Kerk. Elk jaar wordt weer een gevarieerde selectie gemaakt uit een keur van arthouse films. Het Filmhuis biedt een aantrekkelijk filmaanbod met behulp van de inzet van veel vrijwilligers. Iedere laatste woensdag van de maand organiseert PX een Filmhuisavond met art house films in de podiumzaal.

Er zijn bioscopen en filmhuizen op niet al te grote afstand van Edam-Volendam (zoals Purmerend, Zaanstad, Hoorn).

Media en Letteren: De Bibliotheek heeft binnen haar vijf wettelijke taken ook de taak om het publiek te laten kennis maken met literatuur en kunst en cultuur. Bibliotheek Waterland organiseert op de hoofdlocatie in Purmerend en op de twee locaties in Edam en Volendam diverse activiteiten op dit gebied. De Maatschappij tot Nut van 't Algemeen in Edam bevordert sinds 1784 de ontwikkeling van volksgeluk door activiteiten voor

volksontwikkeling.² Daarnaast worden er onder de noemer *Boek in Café* literaire activiteiten georganiseerd door de Harmonie in Edam.

Cultureel (immaterieel) erfgoed: Het Edams Museum en Het Volendams Museum zijn twee musea die dankzij de inspanningen van het bestuur, vrijwilligers en personeel gecertificeerde musea zijn en het Museum Het Schooltje in Etersheim. Verder kennen we de Historische Vereniging van Warder, Kwadijk, Oosthuizen, Middellie en Vereniging Oud-Edam die oud archief materiaal verzamelen, exposeren en publiceren. Onze gemeente is aangesloten op het Waterlands Archief, centrum voor regionaal historisch onderzoek. Uniek Volendam, Experience en het Palingsoundmuseum zijn locaties waar de Volendamse (muziek) geschiedenis te beleven en te zien zijn. Fort Bij Edam heeft een bezoekerscentrum en maakt deel uit van de Stelling van Amsterdam die behoort tot het Unesco Werelderfgoed. De gemeente heeft een grote rijkdom (circa 260) aan monumenten waaronder kerken als de Vermaning en de Grote Kerk van Edam, de Vincentiuskerk in Volendam die gebruikt worden als concertlocatie. Ook zijn er twee historische scheepswerven: Slobbeland in Volendam -waar in 2018 een nieuw bezoekerscentrum wordt gerealiseerd- en Scheepswerf Groot te Edam, tevens organisator van de Edammer-Ambachtendag. Stichting Volendammer Klederdracht en andere klederdrachtgroepen houden de lokale klederdracht in ere door het tonen van de dracht, bijvoorbeeld bij de Visafslag in Volendam en andere evenementen zoals de Volendammerdag of landelijke en zelfs internationale klederdrachtbijeenkomsten.

Beeldende kunst, bouwkunst en vormgeving: In Oosthuizen is Galerie Ale, de Petersburch Gallery in Edam, de Spaander Collectie in Volendam en de gemeente is lid van Euro Art, een Europees netwerk voor artist in residence locaties. In 2020 is Edam-Volendam de organisator van het jaarlijkse congres voor de leden van EuroArt. In de openbare ruimte zijn een aantal kunstwerken te vinden. Jaarlijkse Kunstroute in Volendam en Kunstzinnig Edam zijn evenementen waar lokale (autodidacte) beeldend kunstenaars zichzelf presenteren. De Grote Kerk in Edam en het Edams Museum organiseren regelmatig exposities met hedendaagse beeldende kunst.

Amateurkunst, kunsteducatie, talentontwikkeling: Edam-Volendam kent een flink aantal amateurkunstverenigingen, zoals koren, toneelverenigingen, historische verenigingen, harmonieën en fanfares. Deze verenigingen hebben veelal hun jaarlijkse uitvoeringen of treden op tijdens lokale evenementen zoals de Kaasmarkt, de intocht van Sinterklaas of andere feestelijke gelegenheden.

De gemeente kent voor deze verenigingen twee subsidieregelingen: de subsidieregeling voor kunst en cultuur en de incidentele subsidieregeling.

Op het gebied van kunsteducatie kennen we naast de Muziekschool Waterland en de PX Muziekfabriek van het CBW ook zelfstandig gevestigde docenten en aanbieders, zoals de Dansschool Inge Leefflang, Masterclass Volendam (muziek), diverse creatieve cursussen in de PX of creatieve workshops bij Kunstopstap in Edam.

Daarnaast vindt er cultuureducatie plaats op basis- en middelbare scholen. De ondersteuning van de binnenschoolse cultuureducatie op het basisonderwijs wordt grotendeels gecoördineerd door Interne Cultuur Coördinatoren (ICC-ers) op de scholen. De gemeente neemt deel aan het landelijke programma Cultuureducatie met Kwaliteit, met de Bibliotheek Waterland en Muziekschool Waterland uit Purmerend als coördinatoren en waaraan een aantal basisscholen participeren. Een aantal scholen in Zeevang en de scholen onder het SKOV-bestuur maken gebruik van de landelijke regeling de Muziekimpuls.

² Meer lezen? Zie: <http://www.nutalgemeen.nl/over-t-nut/historie>

Op het gebied van talentontwikkeling organiseert de PX sinds drie jaar op de laatste vrijdag van de maand met succes het Songwriters Quild, een open podium voor muzikaal talent. De PX werkt nauw samen met het Don Bosco College uit Volendam, die voor een deel van hun culturele programma naar de PX komen.

Podiumkunsten: Het Centrum Buurthuis Werk (CBW) uit Volendam neemt op het gebied van de podiumkunsten een centrale plaats in. Er zijn cabaretvoorstellingen, optredens van vernieuwende muziekgroepen, de Themadag PX, Tribute Night, het Volle Maan Festival en cursussen op het gebied van kunst en cultuur. In de MFA (Multifunctionele Accommodatie) te Oosthuizen vinden optredens plaats van amateurverenigingen, de Harmonie heeft een agenda met muziekoptredens en literatuur, Jazzclub Mahogany Hall programmeert jazzmuziek, Bezoekerscentrum De Breek heeft kleinschalige optredens en de Grote Kerk te Edam en de kerkjes te Middellie en Beets bieden ook podium aan concerten en andere optredens zoals cabaret of theater.

In onderstaand overzicht is per sector aangegeven welke voorzieningen Edam-Volendam heeft ten aanzien van het kernachtig en uitgebreid cultuurbeleid volgens het Ringenmodel van Cor Wijn (VNG).

Er staat opgesomd welke voorzieningen volgens het Ringenmodel per sector gemiddeld genomen voor Edam-Volendam passend kunnen zijn:

<i>festivals-evenementen</i>			
Singelfestival 3e Klaphekfestival Summer Breek Kaaspop	Pianowandeling Kunstroute Harvest Moon Kunstzinnig Edam	Matthaeus Passion Volendams Operakoor Open Monumentendag A Walk About Music	
	<i>kernachtig cultuurbeleid < 30.000 inwoners</i>	<i>uitgebreid cultuurbeleid 30-90.000 inwoners</i>	<i>alomvattend cultuurbeleid > 90.000 inwoners</i>
<i>Podiumkunsten</i>	<i>Uitvoeringen voor de jeugd, kamermuziek, oefenruimten</i>	<i>Multifunctionele accommodatie, jazz annex poppodium</i>	<i>muziekensembles, theatergezelschappen, Schouwburg, kleine zaal</i>
<i>(theater, dans, muziek)</i>	De Harmonie Edam, orgel Grote Kerk Edam en Oosthuizen carillon in de Speeltoren van Edam, De Breek amateuroptredens Multifunctionele Accommodatie Oosthuizen (MFA) stichting De Muziekkamer Edam, kerkje Beets, stichting het Kerkje Middellie, kerk Kwadijk, de oude School Warder	PX Volendam, Jazzclub Mahogany Hall Edam	<i>theaterwerkplaats, concertzaal, kernpodium popmuziek, kernpodium jazzmuziek, danstheater</i>
<i>Film</i>	<i>incidentele filmvertoningen</i>	<i>kleine filmvertoners</i>	<i>arthouse filmtheater</i>
	Filmhuis Edam in de kosterij, Filmhuisavond PX Volendam	Filmhuis Edam in de kosterij, Filmhuisavond PX Volendam	
<i>media en letteren</i>	<i>bibliotheek, lokale radio-omroep</i>	<i>literaire activiteiten</i>	<i>lokale televisie, beurzen/opdrachten voor schrijvers</i>

	bibliotheek Waterland LOVE	Boek in Cafe in de Harmonie	LOVE De Maatschappij tot Nut van t Algemeen, Edam
<i>cultureel (immaterieel) erfgoed</i>	<i>monumenten, oudheidkamer, archieven, archeologie</i>	<i>natuur- of cultuurhistorisch centrum</i>	<i>museum moderne kunst</i>
	historische verenigingen Warder, Middellie, Kwadijk, Oosthuizen, Stichting de Muziekkamer Vereniging Oud-Edam, stichting Volendammer Klederdracht, Historisch Genootschap Quadijk Carnavalsstichting De Kraaien Middellie, Culturele Commissie Grote Kerk Oosthuizen Stichting Sinterklaasintocht Edam, Stichting Steun Culturele Belangen Hobrede Vereniging Volksvermaak Middellie, Stichting Zuyderzee, Botter VN	Edams Museum, Volendams Museum, Museum Het Schooltje, Fort Bij Edam Scheepswerf Slobbeland Volendam, scheepswerf Groot Edam bezoekerscentrum Molen De Breek Uniek Volendam, Experience Volendam	
<i>beeldende kunst en bouwkunst</i>	<i>architectuur, vormgeving openbare ruimte, expositie- ruimte</i>	<i>percentageregeling, kunstuitleen, aankoopfonds</i>	<i>kunstenarsbeleid, individuele subsidies, opdrachten, kunstenarsinitiatieven, centrum beeldende kunst</i>
	Kunstroute Volendam, GalerieAle Oosthuizen, Petersburch Gallery, Spaander Collectie, Grote Kerk Edam, Edams Museum, beeldend kunstenaars, lidmaatschap EuroArt		
<i>amateurkunst en cultuureducatie</i>	<i>amateurkunstverenigingen, lespunt kunsteducatie</i>	<i>instituut voor kunsteducatie</i>	<i>pluriform kunstaanbod</i>
	PX Muziekfabriek, cursussen CBW, Kunstopstap, Masterclass Volendam, Songwriters Guild PX Volendams Fanfarekorps Wilhelmina, Zeevangsfanfare, Drumband en Showgroep Edam, Koninklijk Edams Fanfarecorps, Volendams Operakoor, Zangertjes van Volendam, Zang Edam Oratoriumkoor, Popkoor de Stembent, Dameszangkoor Oosthuizen, Koor St Caecilia, Parochiekoor Dameskoor Quadijk, Edams Mannenkoor Excelsior	Muziekschool Waterland PX Muziekfabriek, cursussen CBW	

	Gemengde Zangvereniging Edam, Ouderenzangvereniging de Gezellige Noot, Kaaskapel Edam, Kindermusicalvereniging De Toverbal, Toneelgroep Nieuw Leven Hobrede, Toneelvereniging Onder Ons, Tamboercorps Volendam, Toneelvereniging Dýe, toneelgroep Aurora, Toneelvereniging Kunst naar Kracht, Volendams Vocaal Ensemble Toneelvereniging Ons Pogen, Toneelvereniging Burgernut		
--	--	--	--